DOI: [10.32702/2307-2105-2020.3.154](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.3.154)

УДК 631.11. 005 (477)

Л. О. Єфімцева,
аспірант, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», м. Київ
ORCID: 0000-0002-9519-3647

ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІНИ ЦІНИ НА ВИКОНАННЯ ОСНОВНИХ ВИДІВ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИХ РОБІТ ТА ПОСЛУГ СТОРОННІМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

L. Yefimtseva
postgraduate student of the department of investment, material and technical ensuring,
National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics"

THE TRENDS OF PRICE TO PERFORM THE MAIN TYPES AGRO-TECHNICAL WORKS AND SERVICES BY THIRD PARTIES

Окреслено тенденції зміни ціни на основні види агротехнологічних робіт та послуг, які виконуються сторонніми організаціями та виявлено причини її зростання або, навпаки, зниження. Визначено значення цінового чинника у формуванні попиту на виконання агротехнологічних робіт та послуг з оранки, культивування, збору урожаю, внесенню добрив, перевезенню вантажів та наданню послуг із захисту сільськогосподарських культур, які виконуються сторонніми організаціями. Встановлено, що на сучасному етапі, окрім впливу на ціну на ринку агротехнологічного сервісу розміру попиту та обсягу пропозиції, на ціновий чинник мають вплив валютні коливання, рівень енергетичної оснащеності сільськогосподарських угідь в аграрних підприємствах, державний вплив, ціни на основні види сільськогосподарської техніки, обсяги придбання технічних засобів, вартість паливо-мастильних матеріалів.

Окреслено сучасний стан ціни на основні види агротехнологічних робіт та послуг, що надаються сторонніми організаціями та зосереджено увагу на потребі аграріїв з площею сільськогосподарських угідь до 500 гектар, які виступають основними споживачами послуг сторонніх організацій з оранки, культивування та робіт по внесенню добрив, в забезпеченні своєчасним та якісним комплексом агротехнологічних робіт та послуг.

Виявлено взаємозв'язок зміни індексу ціни на агротехнологічні роботи із зміною ціни на технічні ресурси та на ціну реалізації пшениці при відсутності впливу зовнішніх чинників. Доведено необхідність розвитку ринку агротехнологічних послуг для сільськогосподарських виробників, зважаючи на факт багатокладності аграрної економіки.

Для розвитку ринку агротехнологічних робіт і послуг рекомендовано серед завдань державної аграрної політики стимулювання зазначеного ринку шляхом розширення асортименту послуг, створення відповідної ринкової інфраструктури, ефективної бюджетної політики через створення спеціальних фондів державної підтримки агросервісних формувань, введення пільгового оподаткування для операторів пропозиції на ринку агротехнологічного сервісу та забезпечення доступу до довгострокового кредитування на пільгових умовах.

Outlined the trends of price changes for main types agro-technological works and services performed by third parties and causes of increase or decrease have been identified.

At the modern stage, except impact on price in the market of agricultural technology service and plowing, cultivation, harvesting, fertilizing, transportation and crop protection services provided by third parties. The value of the price factor in the formation of demand for agricultural work and services. At the modern stage, except impact on price in the market of agricultural technology service the amount of demand and the volume of the offer, the price factor is influenced by currency fluctuations, level of energy equipment of farmers, state influence, number of purchases of technical means, the cost of fuel and lubricants.

The current state of the price for the main types of agro-technological works and services provided by third parties is outlined and focuses on the need for farmers with an area of agricultural land of up to 500 hectares, which are the main consumers of third-party plowing services, cultivation and fertilizer application, in providing timely and quality complex of agrotechnological works and services. Detected interconnection between the change in price index and the change in price by technical resources and the cost of selling wheat in the absence of influence of external factors. The necessity of market development has been proved agricultural technology services for agricultural manufacturers due to the fact of the complexity of the agrarian economy.

For the development of the market of agro-technological works and services, among the tasks of the state agrarian policy, it is recommended to stimulate the said market by expanding the range of services, creation of appropriate market infrastructure, effective budgetary policy through creation of special funds of state support of agro-service units, the introduction of preferential taxation for operators of offers in the market of agricultural technology services and providing access to long-term lending on preferential terms.

Ключові слова: *ціна, агротехнологічні послуги, попит, пропозиція, технічне оснащення, ринок.*

Keywords: *price, agrotechnology services, demand, supply, technical equipment, market.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими практичними завданнями.

Одним із важливих чинників стійкого розвитку сільського господарства є ступінь матеріально-технічного забезпечення виробничого процесу основними і оборотними засобами (сільськогосподарською технікою, виробничими потужностями, насінням, засобами хімізації, паливо-мастильними матеріалами, енергоносіями тощо). Дослідження проблематики та перспектив розвитку ринку агротехнологічних робіт та послуг виступає важливим напрямом, оскільки оператори пропозиції на ринку виступають одним із засобів забезпечення сільськогосподарською технікою виробників продукції рослинництва. Ціна на послуги з оранки, культивування, збору урожаю, захисту сільськогосподарських культур та перевезенню вантажів виступає одним із чинників формування попиту на зазначеному ринку. Дослідження основних тенденцій зміни ціни на ринку агротехнологічних робіт та послуг дозволить виявити основні закономірності її зміни та визначити ступінь впливу на розмір попиту та пропозиції на зазначеному ринку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Теоретичною і методологічною основою досліджень з питання тенденцій зміни ціни на ринку технологічного сервісу є основні положення, викладені у наукових працях вчених економістів, зокрема таких, як: Я.К. Білоусько [1], В. В. Іванишин [2], М.М. Моголова [3], Пархоменко М. К. [4], П. Т. Саблук [5], В.Є. Скоцик [6,7], Шквиря М. О. [8], О. М. Шпичак [9] та ін. Однак, не зважаючи на вагомий вклад науковців у дослідження цінового чинника на ринку, питання тенденцій зміни ціни на ринку агротехнологічних робіт та послуг, виявлення причин її коливання та впливу на розмір попиту та пропозиції потребують подальшого вивчення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання): встановити тенденції зміни ціни при виконанні основних видів агротехнологічних робіт та послуг в різні періоди часу, виявити причини змін та відповідно визначити сукупність основних чинників формування цін на агротехнологічні послуги.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ціна згідно з неокласичною економічною теорією виступає визначальним чинником як єдиний та значущий фактор, який має пряму залежність від величини попиту. На ринку агротехнологічних робіт та послуг рівень ціни безперечно впливає як на споживача, так і на

продавця послуг: «...рівень ціни товару містить в собі протиріччя. Для продавця товару він практично завжди низький, а для покупця – високий. Узгодження цього протиріччя відбувається на ринку відповідно до закону попиту і пропозиції, який є основою ціноутворення...»[9]. Зниження ціни для продавця може призвести до зменшення привабливості надання послуг, споживачу зменшення ціни надасть фінансову спроможність користуватися додатковими послугами, що призведе до зростання попиту. Підвищення ціни на агротехнологічні послуги та роботи, до складу яких відносяться роботи з оранки, культивування, збору урожаю, захисту сільгоспкультур, перевезенню вантажів та інші види робіт, яких потребують сільськогосподарські виробники, може призвести до протилежних наслідків: споживач буде вимушений обмежити кількість спожитих послуг та робіт, у продавця буде зацікавленість у збільшенні обсягу наданих послуг. В процесі формування ціни на агротехнологічні роботи та послуги враховується не лише площа сільгоспугідь, але й стан поля, яке необхідно обробити, об'єм замовлення, продуктивність техніки, вид культури, яку необхідно зібрати (при виконанні робіт зі збору урожаю), погодні умови тощо. Дослідження динаміки індексу цін по Україні, що склалися при купівлі сільгосппідприємствами робіт і послуг сторонніх організацій в 2012-2018 р.р., показало наявність як зростання, так і зниження ціни на всі види агротехнологічних робіт та послуг (табл.1).

Таблиця 1.
Ціни, що склалися при купівлі сільськогосподарськими підприємствами робіт і послуг по Україні в 2012–2018 рр.

Вид робіт і послуг	Роки													
	2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	дол. США	індекс цін	дол. США	індекс цін	дол. США	індекс цін	дол. США	індекс цін	дол. США	індекс цін	дол. США	індекс цін	дол. США	індекс цін
Захист сільськогосподарських культур	12,04	1,04	10,79	0,9	14,43	1,34	10,29	0,71	8,09	0,79	9,17	1,13	8,93	0,97
Оранка	27,41	1,21	27,83	1,02	37,35	1,34	26,84	0,72	21,84	0,81	19,26	0,88	25,18	1,31
Культивування	16,23	1,22	16,66	1,03	20,91	1,26	15,94	0,76	12,18	0,76	12,81	1,05	13,68	1,07
Збір урожаю сільськогосподарських культур	38,15	0,95	39,11	1,02	51,61	1,32	42,79	0,83	34,5	0,81	32,78	0,95	23,54	0,72
Внесення добрив	19,05	1,04	18,22	0,96	23,34	1,28	17,48	0,75	12,00	0,69	12,60	1,05	13,78	1,09
Перевезення вантажів	0,11	0,9	0,13	1,18	0,16	1,23	0,10	0,63	0,08	0,8	0,08	1,03	0,09	1,13

Джерело: складено за даними статистичного бюлетеня "Купівля матеріально-технічних ресурсів для виробничих потреб сільськогосподарськими підприємствами у 2010-2018 р.р." [10]

Дослідження підтвердило, що до 2014 року ціни на більшість робіт та послуг зростали у зв'язку з недостатнім обсягом пропозиції серед операторів ринку. В 2014 році на всі види агротехнологічних робіт відбулося найбільше зростання ціни, від 23% на виконання робіт по перевезенню вантажів до 34%по

здійсненню послуг із захисту та оранки сільгоспкультур. В 2015-2016 р. р., коли відбулося стрімке зростання курсу американського долара, ціни на всі види агротехнологічних робіт та послуг знизились на 20-24%. В останні роки, в 2017-2018 р. р., відбулося зростання цін на більшість агротехнологічних робіт та послуг, що вказує на зростання попиту на основні види польових робіт та розвиток ринку агротехнологічних робіт та послуг, враховуючи досвід розвинених країн щодо формування системи послуг для аграріїв.

Зокрема, слід відмітити, в 2014 році, в період найбільшого зростання ціни по усіх видах агротехнологічних робіт, технічне забезпечення сільськогосподарських виробників знизилося, що призвело до зростання потреби аграріїв в послугах сторонніх організацій, в результаті чого ціна зросла (табл.2).

Таблиця 2.
Рівень енергетичної оснащеності в 2012-2017 р. р. у сільськогосподарських підприємствах

Показник	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Енергетичні потужності на 1 сільськогосподарське підприємство, кВт	1595	1767	898	724	761	759
Енергетичні потужності на 1 гектар сільськогосподарських угідь, кВт	2,23	2,31	1,93	1,53	1,60	1,54

Джерело: складено на підставі даних статистичного бюлетеня «Наявність сільськогосподарської техніки та енергетичних потужностей у сільському господарстві у 2012-2017 році» [10].

Коли на 1 підприємство в 2013 році рівень енергетичної оснащеності становив 1767 кВт, в 2014 році зазначений показник складав майже вдвічі меншу величину, 898 кВт на 1 підприємство. Оскільки одним із найбільш стабільних показників розміру сільськогосподарського підприємства вважається розмір земельної площі (сільськогосподарські угіддя, рілля, площа посіву)[12], показник енергетичної потужності на 1 гектар сільськогосподарських угідь більш об'єктивно характеризує рівень енергетичного забезпечення аграріїв, який в 2014 році порівняно з 2013 роком знизився на 0,38 кВт. Зниження енергетичної потужності на 1 гектар сільгоспугідь призвело до зростання ціни на виконання агротехнологічних робіт сторонніми організаціями в 2014 році.

Стосовно зниження ціни на виконання робіт зі збору урожаю, починаючи з 2015 року, яке можна пояснити недостатнім обсягом пропозицій по зазначеним послугам на ринку агротехнологічних робіт та послуг: станом на 24.09.2019 р. із загальної кількості підприємств, які надали оголошення в Інтернет-ресурсах, 38% складали підприємства, які надають лише послуги зі збору урожаю сільськогосподарських культур. Окрім цього, згідно статистичних даних, саме з 2015 року відбулося поступове збільшення придбання нових зернозбиральних комбайнів: коли в 2014 році загальна кількість придбання складала 336 одиниць, в 2015 році аграрії придбали вже 479 одиниць техніки, в 2016 році кількість їх придбання становила вже 902 штуки.

Для більш детального виявлення тенденцій зміни ціни на основні види агротехнологічних робіт та послуг, нами було досліджено зміну індексу цін, які було перераховано по середньому курсу американського долара на послуги зі збору урожаю, роботи з оранки, індексом цін на зернозбиральний комбайн «Дніпро», трактор «ХТЗ» з потужністю понад 100 кВт та індексом цін на пшеницю, оскільки трактор та комбайн виступають одним з основних технічних засобів, яких потребують сільгоспвиробники (табл.3).

Таблиця 3.
Індекс цін на агротехнологічні роботи зі збору урожаю та оранки, комбайн «Дніпро», трактор «ХТЗ» та зернові культури в 2012-2018 р. р.

Показник	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Індекс цін, що склалися при купівлі робіт та послуг зі збору урожаю сільгоспкультур	0,95	1,02	1,32	0,83	0,81	0,95	0,72
Індекс цін, що склалися при купівлі робіт та послуг з оранки	1,21	1,02	1,34	0,72	0,81	0,88	1,31
Індекс цін на зернозбиральний комбайн «Дніпро»	1,10	1,33	1,46	0,74	0,50	1,76	0,68
Індекс цін на трактор «ХТЗ», з потужністю понад 100 кВт	1,13	1,08	1,17	0,84	0,79	1,05	1,0
Індекс цін реалізації пшениці	1,08	1,02	1,27	0,86	0,83	1,05	0,98

Джерело: складено на підставі даних статистичного бюлетеня «Наявність сільськогосподарської техніки та енергетичних потужностей у сільському господарстві у 2012-2018 році» [10].

Стосовно застосування у вибірці індексу цін саме на пшеницю, слід відмітити, що пшениця в експорті займає перше місце: згідно даних Урядового порталу органів виконавчої влади України, станом на 05.11.2019 р., Україна з початку року експортувала понад 11,8 млн. тонн пшениці, ячменю 3,2 млн. тонн та кукурудзи 4,6 млн. тонн [12]. При цьому ціни на технічні засоби, на агротехнологічні послуги та ціни реалізації пшениці взаємозалежні, оскільки вартість агротехнологічних послуг сторонніх організацій має прямий вплив на собівартість пшениці, яка виступає основою для визначення ціни реалізації пшениці, та, в свою чергу, від рівня рентабельності пшениці залежить фінансова спроможність придбання аграріями комбайнів, тракторів та інших технічних засобів, яких потребує виробничий процес: «...існує тісний зв'язок між приростами обсягів придбання сільськогосподарської техніки й співвідношенням зростання цін на сільськогосподарську продукцію до рівня здорожчання активних основних засобів (машин і обладнання, транспортних засобів)...залежність обсягів придбання та введення в експлуатацію основних засобів сільського господарства від рівня еквівалентності міжгалузевого обміну в АПК рельєфніше проявляється в рослинництві...»[3].

При дослідженні виявлено, що до 2016 року спостерігалися схожі тенденції зміни індексу ціни на перераховані позиції: до 2014 року він зростав майже по всіх позиціях, в 2014 році відбулося найбільше зростання ціни та в 2015-2016 р. р. спостерігається зниження індексу ціни на основні види агротехнологічних робіт, технічні засоби та на ціни реалізації пшениці. В період 2017-2018 р. р. була інша ситуація, індекс ціни по досліджуваним позиціям різнився.

Пояснюються зазначені тенденції зміни ціни наступними чинниками:

до 2014 року, коли відбулося підвищення ціни по досліджуваним позиціям в результаті зростання попиту та недостатньою обсягу пропозицій на зазначених ринках;

в 2014 році відбулося найбільше збільшення індексу ціни: на послуги зі збору урожаю індекс цін складав 1,32, з оранки він складав 1,34, на комбайн «Дніпро» значення індексу ціни становило 1,46, по трактору «ХТЗ» індекс цін також займав високий рівень у досліджуваній сукупності, він становив 1,17, що свідчить про зростання попиту, у зв'язку із збільшенням посівної площі, та, як наслідок, зростанням потреби виробників продукції рослинництва в технічному забезпеченні. Згідно статистичних даних, в 2014 році відбулося збільшення посівної площі аграріїв на 373 тис. га., в тому числі по пшениці на 289 тис. га. в 2014 році порівняно з 2012 роком, що мало вплив на розмір оброблюваних земель, та, як наслідок, на збільшення потреби в технічних засобах та потреби в технологічних послугах в процесі вирощування продукції рослинництва;

дещо інша ситуація спостерігалася в 2015-2016 р. р., а саме в результаті інфляційних процесів в Україні спостерігається загальна тенденція до зниження ціни, значення індексу ціни по всіх позиціям становило нижче одиниці, від 0,50 (зернозбиральний комбайн «Дніпро» в 2016 році) до 0,86 (індекс ціни реалізації пшениці в 2015 році), на послуги зі збору урожаю він становив 0,83 в 2015 р. та 0,81 в 2016 р. та на послуги з оранки його величина складала 0,72 в 2015 р. та 0,81 в 2016 р. Однією з причин зниження цін в 2015 році на технологічні послуги, технічні засоби, та як наслідок, на ціни реалізації пшениці, можна пояснити інфляційними процесами в результаті зростання курсу долара США, на зміну якого вплинула нестабільна політична ситуація в Україні, пов'язана з воєнними діями на сході країни: коли в 2012-2014 р. р. середній курс американського долара становив 7,99 гривень, в 2015 році його вартість складала 15,77 гривень та в 2016 році 24,00 гривні за долар;

в 2017-2018 р. р. ситуація різнилася, на роботи зі збору урожаю в 2017-2018 р. р. та по виконанню робіт з оранки в 2017 році відбулося зниження ціни, однак на обидва види технічних засобів та на ціну реалізації пшениці ціна зросла. В 2018 році окрім зростання ціни на послуги з оранки, коли ціна на оранку зросла на 31%, відбулося зниження ціни на комбайн, на пшеницю, ціна на трактор залишилася незмінною та по виконанню робіт зі збору урожаю відбулося зниження ціни.

Пояснити як зростання, так і зниження ціни на зазначені позиції в 2017-2018 р. р. можна наступними чинниками:

по-перше, в 2018 році зросла ціна на дизельне паливо, що призвело до зростання ціни на виконання робіт з оранки. Вартість пального складає значну частку калькуляції на послуги з оранки: коли середня ціна по Україні літру дизельного пального станом на 04.01.2017 р. складала 21,40 грн., в 2018 році вона станом на 02.01.2018 р. вже становила 26,42 грн., станом на 02.10.2018 р. ціна одного літру складала 30,36 грн.;

по-друге, попит на оранку в 2018 році зростав, оскільки згідно статистичних даних, купівля тракторів всіх видів з потужністю понад 100 кВт (табл.4) в 2018 році знизилась порівняно з 2017 роком на 362 шт., що свідчить про збільшення потреби в послугах сторонніх організацій при виконанні зазначених робіт;

по-третє, зростання ціни на технічні засоби в 2017 році, коли індекс ціни на комбайн «Дніпро» становив 1,76 та на трактор «ХТЗ» його величина складала 1,05 та, як наслідок, зниження ціни на виконання робіт з оранки та збору урожаю сільгоспкультур, можна пояснити збільшенням купівлі техніки вітчизняного виробництва у зв'язку із введенням в 2017 році часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва згідно з Постановою № 130 від 01.03.2017 року «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва» у розмірі 20%. Зростання придбання технічних засобів збільшило забезпеченість виробників продукції рослинництва технічними засобами, та, як наслідок, зменшило потребу в послугах сторонніх організацій, що вплинуло на зниження ціни на послуги з оранки та на роботи зі збору урожаю сільгоспкультур в 2017 році.

Таблиця 4.
Купівля сільськогосподарськими підприємствами основних видів
нової сільськогосподарської техніки в 2010-2018 рр., штук

Найменування	Період							
	2010	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Трактори всіх видів з потужністю понад 100 кВт	979	1040	1117	768	900	1557	1782	1420
Культиватори	2015	1890	1699	1396	1300	2122	2374	1828
Розкидачі гною і добрив	951	770	854	632	619	990	1398	1230
Комбайни зернозбиральні	767	541	524	336	479	902	1026	576

Джерело: складено на підставі даних статистичного бюлетеня «Придбання підприємствами матеріально-технічних ресурсів для виробничих потреб у 2010 - 2018 р. р.»[10]

Згідно статистичних даних, в 2017 році аграріями було придбано найбільшу кількість зернозбиральних комбайнів «Дніпро» за період 2010-2018 р. р., їх кількість придбання в 2017 році становила 39 штук. Окрім цього, слід відмітити, згідно статистичних даних, загальна кількість придбання нових тракторів, зернозбиральних комбайнів, культиваторів та розкидачів гною та добрив в 2017 році займала найвищий рівень. Відповідно, збільшення придбання технічних засобів, призвело до зменшення потреби виробників продукції рослинництва у послугах сторонніх організацій в процесі вирощування культур.

Стосовно зростання ціни на виконання робіт з оранки в 2018 році на 31%, окрім підвищення вартості дизельного палива, на збільшення ціни мало вплив зменшення кількості придбання тракторів. Кількість придбаних тракторів всіх видів з потужністю понад 100 кВт в 2018 році порівняно з 2016-2017 р. р. становила найменшу величину, 1420 штук, що мало вплив на зростання потреби аграріїв в послугах сторонніх організацій, що призвело до зростання ціни по наданню послуг з оранки.

Однак при дослідженні необхідно враховувати, що незважаючи на зростання ціни в 2018 році на оранку, культивування та на роботи по внесенню добрив, основними споживачами послуг сторонніх організацій з оранки, культивування та внесення добрив виступають аграрії з площею сільськогосподарських угідь до 500 гектар. що пояснюється рядом причин: достатній земельний масив для товарного виробництва, необхідність відповідного рівня механізації агротехнологічних операцій, фінансова неспроможність або недоцільність придбання всього комплексу машин і обладнання, низький рівень технічної оснащеності[13].

В результаті вищевикладеного можна стверджувати, в період 2013-2016 р. р. існував взаємозв'язок між зростанням ціни на агротехнологічні роботи та ціни на технічні засоби та ціни реалізації пшениці: ціни на роботи зі збору урожаю та оранки підвищувалися в 2013-2014 р. р. разом із зростанням ціни на основні види технічних засобів та ціни реалізації пшениці ; в період 2015-2016 р. р. відбулося зниження цін.

В 2017-2018 р. р. ціна різнилася та взаємозалежність не простежувалася. В 2017 році, результаті державного впливу, а саме введення державної компенсації на технічні засоби вітчизняного виробництва на технічні засоби та на ціни реалізації пшениці відбулося зростання ціни. Незважаючи на зростання ціни, часткова компенсація технічних засобів в розмірі 20% призвела до збільшення їх придбання, що призвело дозніження ціни на послуги сторонніх організацій з оранки та зі збору урожаю сільгоспкультур.

В 2018 році відбулося зростання ціни на оранку, що вплинуло на збільшення потреби виробників продукції рослинництва в послугах сторонніх організацій, та, як наслідок, зростання ціни. При цьому вартість тракторів залишилася незмінною. Ціна реалізації пшениці знизилася на 2%, вартість комбайну та ціни на послуги зі збору урожаю сільгоспкультур знизилися по обом позиціям на 32-28%.

Висновки. Результати проведеного дослідження тенденцій зміни ціни на основні види агротехнологічних робіт та послуг в 2012-2018 р. р. доводять, що ціна на основні види агротехнологічних робіт та послуг як зростала, так і знижувалася в різні періоди дослідження під впливом ряду чинників, якими виступають ціни на технічні засоби, інфляційні процеси в державі, рівень державної підтримки при купівлі сільськогосподарської техніки, розмір та структура посівних площ, ступінь забезпечення аграріїв матеріально-технічними засобами, вартість паливо-мастильних матеріалів. Також необхідно враховувати, що до 2017 року існував тісний зв'язок між зростанням ціни на агротехнологічні роботи та ціни на технічні засоби та ціни реалізації пшениці. Нині ціни на більшість агротехнологічних робіт та послуг зросли (на оранку, культивування, внесення добрив та перевезення вантажів), що підтверджує наявність попиту на виконання агротехнологічних робіт та послуг. Однак при дослідженні слід враховувати, що на сучасному етапі потребує уваги недостатній рівень технічного забезпечення аграріїв з площею сільськогосподарських угідь до 500 га, які виступають основними споживачами послуг сторонніх організацій з оранки, культивування та внесенню добрив.

Ціна на роботи зі збору урожаю сільгоспкультур в останні роки має тенденцію до зниження у зв'язку із збільшенням кількості підприємств, які забезпечують пропозицію на ринку агротехнологічних робіт та послуг.

Серед завдань державної аграрної політики щодо розвитку ринку агротехнологічних робіт та послуг необхідно його стимулювання з урахуванням пріоритетів різних сільськогосподарських підприємств шляхом розширення асортименту послуг, створення відповідної ринкової інфраструктури, ефективної бюджетної політики через створення спеціальних фондів державної підтримки агросервісних формувань, введення пільгового оподаткування для операторів пропозиції на ринку агротехнологічного сервісу та забезпечення доступу до довгострокового кредитування на пільгових умовах.

Список літератури.

1. *Розвиток ринку сільськогосподарської техніки* / Білоусько Я.К. та ін. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2008, 130 с.
2. Іванишин В.В. *Організаційно-економічні засади відтворення і ефективного використання технічного потенціалу аграрного виробництва*: монографія. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2011, 350 с.
3. Могилова М.М. *Ціновий фактор у відтворенні основних засобів сільського господарства*. Економіка АПК. 2014. № 10. С. 54-59.
4. Пархоμεць М. К. *Ціноутворення у підприємствах агропромислового виробництва: організація та методика*: монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2012. 228 с.
5. Саблук П. Т. *Ціна – запорука ефективності сільськогосподарського виробництва*. Вісник економічної науки України. 2010. №2. С. 212-213.
6. Скоцик В.Є. *Роль і місце технічного забезпечення у підвищенні ефективності виробництва сільськогосподарської продукції в Київській області*. Агросвіт, 2013, № 15. С 41-44.
7. Скоцик В. Є. *Формування попиту на ринку сільськогосподарської техніки: сучасний стан та шляхи вирішення*. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 14. С. 14-17.
8. Шквиря Н. О. *Особливості ціноутворення на ринку сільськогосподарської продукції*. Економічні науки: зб. наук. праць. Таврійськ: ТДАУ, 2014. С. 272-275.
9. Шпичак О. М. *Теоретико-методологічні аспекти ціноутворення на сільськогосподарську продукцію*. Економіка АПК. 2012. № 8. С. 3-10.
10. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 29.01.2020).
11. Богданович О. А. Вплив розмірів сільськогосподарських підприємств на їх галузеву структуру. Ефективна економіка. 2019. № 4. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7011> (дата звернення: 11.03.2020). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.4.59
12. Урядовий портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/eksport-zernovih-syagnuv-20-mln-tonn> (дата звернення: 05.11.2019)
13. Єфімцева Л. О. *Детермінанти формування попиту на ринку агротехнологічного сервісу*. Економіка АПК. 2019. № 6. С. 111-118.
14. Burrell Alison. *Agricultural Policy and Enlargement of the European Union* / Burrell Alison, Oskam Arie. – Wageningen, 2000. – 252 p.
15. Saher, W. E G. *Productivity and Technical Change*. Cambridge University Press, Cambridge.

References.

1. Bilousko, Ya.K. and others (2008), *Rozvytok rynku silskohospodarskoï tekhniky* [Development of the agricultural machinery market], NNTs «IAE», Kyiv, Ukraine, P. 130.
2. Ivanyshyn, V.V. (2011), *Orhanizatsiino-ekonomichni zasady vidtvorennia i efektyvnoho vykorystannia tekhnichnoho potentsialu ahrarnoho vyrobnytstva* [Organizational and economic principles of reproduction and effective use of the technical potential of agricultural production], NNTs «IAE», Kyiv, Ukraine, P. 350.
3. Mohylova, M.M. (2014), "Price factor in the reproduction of fixed assets of agriculture", *Ekonomika APK*, vol. 10, pp. 54-59.
4. Parkhomets, M. K. (2012), *Tsinoutvorennia u pidpriemstvakh ahropromyslovoho vyrobnytstva: orhanizatsiia ta metodyka* [Pricing in agricultural enterprises: organization and methodology], *Ekonomichna dumka*, Ternopil, Ukraine, P. 228.
5. Sabluk, P. T. (2010), "Price is the key to the efficiency of agricultural production", *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, vol. 2, pp. 212-213.
6. Skotsyk, V.Ye. (2013), "Role of technical support to improve agricultural production in the kiev region", *Agrosvit*, vol. 15, pp. 41-44.
7. Skotsyk, V. (2018), "Formation of demand on the market of agricultural machinery: the current state and ways of solving", *Investytsiï: praktyka ta dosvid*, vol. 14, pp. 14-17.
8. Shkvyria, N. O. (2014), "Features of pricing in the market of agricultural products", *Ekonomichni nauky: zb. nauk. prats. Tavriisk: TDAU*, pp. 272-275.
9. Shpychak, O. M. (2012), "Theoretical and methodological aspects of pricing for agricultural products", *Ekonomika APK*, vol. 8, pp. 3-10.
10. State Statistics Service of Ukraine, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (data zvernennia: 29.01.2020).
11. Bogdanovich, O. A. (2019), "The influence of size of agricultural enterprises on their development structure", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 4, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7011> (Accessed 11 Mar 2020). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.4.59
12. Government portal of executive bodies of Ukraine, available at: <https://www.kmu.gov.ua/news/eksport-zernovih-syagnuv-20-mln-tonn> (Accessed 05 Nov 2019)
13. Yefimtseva, L. O. (2019), "Determinants of demand generation in the agricultural technology market", *Ekonomika APK*, vol. 6, pp. 111-118.
14. Burrell Alison. *Agricultural Policy and Enlargement of the European Union* / Burrell Alison, Oskam Arie. – Wageningen, 2000. – 252 p.
15. Saher, W. E G. *Productivity and Technical Change*. Cambridge University Press, Cambridge.